با ایران توشه
یک قدم جلوتر
باش!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

ایران توشه، مرجع دانلود فایل های کمک آموزشی دانش آموزان و کنکوری ها

همه چیز
برای موفقیت
تو!

- دانلود رایگان آزمون های آزمایشی قلمچی، خیلی سبز، گاج و ...
- دانلود رایگان گام به گام تمامی دروس
- دانلود رایگان نمونه سوالات امتحانی (نوبت اول و دوم) و امتحانات نهایی
- دانلود رایگان جزوه های کمک آموزشی و شب امتحانی

کافیست هر فایلی که نیاز دارید را در گوگل به این صورت جستجو کنید:

فایل مورد نیاز + ایران توشه

مثال:

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

irantooshe.ir

t.me/irantooshe

گام به گام فارسی ۲ پایهٔ یازدهم
فصل یکم

عنوان فصل: ادبیات تعلیمی

از صفحه‌ی ۱۱ تا صفحه‌ی ۲۶ کتاب

در این فایل پاسخ فعالیت‌ها، کارهای کلاسی، تمرین‌ها و پرسش‌های فصل ادبیات تعلیمی آمده است.

مباحث فصل: نیکی، قاضی بُست، زاغ و کبک

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

تهیه‌شده در ایران‌توشه، توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

فهرست پرسش‌ها

۱ صفحه ۱۴ · کارگاه متن پژوهی — قلمرو زبانی — درس یکم: نیکی ... ۴

۲ صفحه ۱۵ · کارگاه متن پژوهی — قلمرو ادبی — درس یکم: نیکی ... ۵

۳ صفحه ۱۵ · کارگاه متن پژوهی — قلمرو فکری — درس یکم: نیکی ... ۵

۴ صفحه ۲۱ · کارگاه متن پژوهی — قلمرو زبانی — درس دوم: قاضی بُست ... ۶

۵ صفحه ۲۲ · کارگاه متن پژوهی — قلمرو ادبی — درس دوم: قاضی بُست ... ۷

۶ صفحه ۲۳ · کارگاه متن پژوهی — قلمرو فکری — درس دوم: قاضی بُست ... ۷

۷ صفحه ۲۵ · درک و دریافت — شعرخوانی: زاغ و کبک ۸

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱) معنای واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید.

قرضی به رسم تجربه از دوستان طلب / روز حاجت است، معیار دوستان (صائب)

صورتِ بی‌صورتِ بی‌حدِّ غیب / تافت بر موسی ز آینهٔ دل ز جیب (مولوی)

گر نام و ننگ داری، از آن فخر، عار دار / فخری که از وسیلتِ دون‌همّتی رسد (اوحدی)

۲) برای کاربرد هریک از موارد زیر، نمونه‌ای در متن درس بیابید.

پیوندهای همپایه‌ساز:

پیوندهای وابسته‌ساز:

۳) معانی فعل «شد» را در سرودهٔ زیر بررسی کنید.

گریهٔ شام و سحر، شکر که ضایع نگشت / قطرهٔ باران ما گوهر یکدانه شد

دل بر دلدار رفت، جان بر جانانه شد / منزل حافظ کنون بارگه پادشاست (حافظ)

۴) معنای برخی واژه‌ها تنها در جمله یا زنجیرهٔ سخن قابل درک است. با استفاده از شیوه‌های زیر، به معنای هر یک از واژه‌های مشخص‌شده دقیق‌تر می‌توان پی برد:

الف) قرار گرفتن واژه در جمله: «ماه، طولانی بود. ماه، تابناک بود.»

ب) توجه به رابطه‌های معنایی (ترادف، تضاد، تضمن و تناسب): «سیر و بیزار: ترادف؛ سیر و گرسنه: تضاد؛ سیر و پیاز: تناسب؛ سیر و گیاه: تضمن»

اکنون برای دریافت معانی واژه‌های «دست» و «تند» با استفاده از دو روش بالا، نمونه‌های مناسب بنویسید.

1. **معیار:** محک، سنجه، وسیلهٔ سنجش و آزمودن؛ **غیب:** پنهان و نادیدنی (جهانی که از چشم ما پوشیده است)؛ **جیب:** گریبان، یقه؛ **دون:** پست، فرومایه؛ **عار:** ننگ و شرم. (بیت اوحدی: اگر به نام و آبرو اهمیت می‌دهی، از افتخاری که از راه پست‌همّتی به دست آید، ننگ داشته باش.)
2. **پیوندهای همپایه‌ساز** (دو واژه یا دو جمله را هم‌ارزش به هم می‌پیوندند): «و» در «ز بی‌دست و پایی»، «بی‌دست و پای»، «رگ و استخوان»، «مغز و پوست»؛ «نه ... نه» در «نه بیگانه تیمار خوردش نه دوست». **پیوندهای وابسته‌ساز** (جملهٔ پیرو را به جملهٔ پایه وابسته می‌کنند): «که» در «که چون زندگانی به سر می‌برد»، «که شیری درآمد»، «که روزی نخوردند پیلان به زور»؛ «چو» در «چو صبرش نماند از ضعیفی و هوش»؛ «تا» در «بخور تا توانی به بازوی خویش»؛ «گر» در «گر افتد چو روبه».
3. **شد (بیت اول: «گوهر یکدانه شد»):** «گردید، تبدیل شد» ← فعل اسنادی (پیوندی) است و به معنای دگرگون‌شدن و تبدیل‌شدن به کار رفته است. **شد (بیت دوم: «جان بر جانانه شد»):** «رفت» ← فعل غیراسنادی و به معنای رفتن است (به قرینهٔ مصراع پیش: «دل بر دلدار رفت، جان بر جانانه شد» یعنی جان نیز نزد جانان رفت).

4. **دست:** الف) در جمله: «دستم را به او دادم.» (عضو بدن)؛ «این دست لباس را دوست دارم.» (مجموعه، دست لباس)؛ «او دست‌ودل‌باز است.» (بخشش). ب) رابطه‌های معنایی: ترادف: دست ≈ کف؛ تضاد: دست راست ≠ دست چپ؛ تناسب: دست و پا، دست و بازو، دست و انگشت؛ تضمن: دست و انگشت (انگشت جزئی از دست است). **تند:** الف) در جمله: «غذا تند بود.» (تیز و تندمزه)؛ «تند راه رفت.» (سریع)؛ «با من تند حرف زد.» (خشن و عصبانی). ب) رابطه‌های معنایی: ترادف: تند ≈ سریع؛ تضاد: تند ≠ کُند؛ تناسب: تند و تیز؛ تضمن: تند و فلفل (فلفل نمونه‌ای از چیز تند است).

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

---

۲ صفحه ۱۵ | کارگاه متن پژوهی — قلمرو ادبی

۱) از متن درس، دو کنایه بیابید و مفهوم آنها را بنویسید.

۲) در بیت زیر، شاعر چگونه آرایهٔ جناس همسان (تام) را پدید آورده است؟

با زمانی دیگر انداز، ای که پندم می‌دهی / کاین زمانم گوش بر چنگ است و دل در چنگ نیست (سعدی)

۳) ارکان تشبیه را در مصراع دوم بیت دوازدهم مشخص کنید.

۴) در این سروده، «شیر» و «روباه» نماد چه کسانی هستند؟

1. «زنخدان فرو بردن به جیب»: کنایه از فروماندن، اندیشناک‌شدن و گوشه‌نشینی و دست‌روی‌دست‌گذاشتن (در انتظار روزی ماندن). «دست کسی را گرفتن» (بیت ۱۷): کنایه از یاری‌کردن و کمک‌کردن به او. (نمونهٔ دیگر: «گوش کردن بر فضلهٔ دیگران»: کنایه از چشم‌داشتن به دسترنج و باقی‌ماندهٔ غذای دیگران.)
2. شاعر واژهٔ «چنگ» را دو بار با **تلفظ و نوشتار یکسان** اما با دو معنای متفاوت آورده است: در «گوش بر چنگ» به معنای «ساز چنگ» (گوشم به آهنگ ساز است) و در «دل در چنگ نیست» به معنای «چنگ و اختیار» (دلم در اختیار من نیست). این دو واژه با هم جناس تام دارند.
3. «چه باشی چو روبه به وامانده سیر»: **مشبه:** تو (مخاطب)؛ **مشبه‌به:** روبه؛ **ادات تشبیه:** «چو»؛ **وجه شبه:** (محذوف) ناتوانی و وابستگی به دیگران و خوردن باقی‌ماندهٔ غذای آنان.
4. **شیر:** نماد انسان‌های نیرومند، کوشا، باهمّت و بخشنده که با تلاش خود روزی می‌یابند و دیگران را هم بهره‌مند می‌کنند. **روباه:** نماد انسان‌های ناتوان، تنبل، بی‌همّت و وابسته که چشم به دسترنج دیگران دارند.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

---

۳ صفحه ۱۵ | کارگاه متن پژوهی — قلمرو فکری

۱) معنی و مفهوم بیت شانزدهم را به نثر روان بنویسید.

۲) درک و دریافت خود را از بیت زیر بنویسید.

یقین، مرد را دیده بیننده کرد / شد و تکیه بر آفریننده کرد

۳) برای مفهوم هریک از سروده‌های زیر، بیتی مناسب از متن درس بیابید.

رزق هرچند بی‌گمان برسد / شرط عقل است جستن از درها (سعدی)

سحر دیدم درخت ارغوانی / کشیده سر به بام خسته‌جانی// به گوش ارغوان آهسته گفتم: / بهارت خوش که فکر دیگرانی (فریدون مشیری)

چه در کار و چه در کار آزمودن / نباید جز به خود، محتاج بودن (پروین اعتصامی)

۴) دربارهٔ ارتباط معنایی متن درس و مَثَل «از تو حرکت، از خدا برکت» توضیح دهید.

1. «چو مردان ببر رنج و راحت رسان / مخنث خورد دسترنج کسان»: مانند مردان (جوانمردان) خود رنج بکش و برای دیگران آسایش فراهم کن؛ زیرا فقط انسان سست و ناتوان است که از دسترنج دیگران می‌خورد. مفهوم: ارزش کار و تلاش و دوری از وابستگی.
2. وقتی انسان به خدا ایمان و یقین راستین داشته باشد، بینش او روشن می‌شود و می‌فهمد که روزی‌رسان خداست و بر او توکل می‌کند. اما در ادامهٔ متن می‌بینیم توکل به معنای بی‌کاری و گوشه‌نشینی نیست؛ بلکه باید همراه با تلاش و کوشش باشد.
3. الف) «بخور تا توانی به بازوی خویش / که سعیت بود در ترازوی خویش» (بیت ۱۵) یا «برو شیر درنده باش، ای دغل / مینداز خود را چو روباه شل» (بیت ۱۱): لزوم تلاش برای به‌دست‌آوردن روزی. ب) «خدا را بر آن بنده بخشایش است / که خلق از وجودش در آسایش است» (بیت ۱۸) یا «کسی نیک بیند به هر دو سرای / که نیکی رساند به خلق خدای» (بیت ۲۰): توجه به دیگران و نفع‌رساندن به آنان. پ) «به چنگ آر و با دیگران نوش کن / نه بر فضلهٔ دیگران گوش کن» (بیت ۱۴) یا بیت ۱۵: بی‌نیازی از دیگران و اتکا به توانایی خود.
4. متن درس می‌گوید انسان باید برای روزی خود بکوشد و فقط به انتظار نماند (از تو حرکت)؛ و در عین حال پشتوانهٔ اصلی را لطف خدا بداند و بر او توکل کند (از خدا برکت). روباه با آنکه دست و پا نداشت، روزی‌اش از غیب رسید؛ اما ندا آمد که شیرِ درنده باش، نه روباهِ شل؛ یعنی کوشش انسان و یاری خدا در کنار هم به نتیجه می‌رسند.

۴ صفحه ۲۱ **کارگاه متن پژوهی — قلمرو زبانی**

۱) از متن درس، با توجه به رابطهٔ معنایی «تناسب»، واژه‌های مناسب انتخاب کنید و در جاهای خالی قرار دهید.

خیلتاش ..... ، ..... رقعت ..... ، .....

۲) معادل معنایی فعل‌های زیر را از متن درس بیابید و بنویسید.

فرمان داد. (.....) سوار اسب شد. (.....) اجازهٔ حضور داده شود. (.....)

۳) کاربرد معنایی واژهٔ «محجوب» را در عبارت‌های زیر بررسی کنید.

محجوب گشت از مردمان، مگر از اطبا و ... . مردی محجوب بود و دیده و دلش از گناه به دور.

۴) به دو جملهٔ زیر و تفاوت آنها توجه کنید: الف) مریم کتاب می‌خواند. ب) کتاب خوانده می‌شود. ... (توضیح مجهول‌ساختن جمله)

اکنون از متن درس، نمونه‌هایی از فعل مجهول بیابید و معادل امروزی آنها را بنویسید.

1. **خیلتاش:** سوار، حشم (لشکر و سپاه)؛ **رقعت:** نامه، توقیع (و دوات و قلم). (با توجه به متن: «خیلتاشان و سوار را گسیل کرده»، «حشم و ندیمان»؛ «رقعتی نبشت»، «توقیع کرد و دوات خواست». این واژه‌ها با هم رابطهٔ تناسب دارند.)
2. فرمان داد: «مثال داد» (یا «فرمود»)؛ سوار اسب شد: «برنشست»؛ اجازهٔ حضور داده شود: «بار داده آید».
3. در عبارت اول «محجوب» یعنی **پوشیده و پنهان** (امیر از دید مردم پنهان شد و کسی جز چند تن او را نمی‌دید)؛ در عبارت دوم یعنی **باحیا، آزرم‌ناک و باشرم** (مرد بسیار باحیا و باوقار).
4. نمونه‌ها: «نبشته آمد» ← نوشته شد؛ «بار داده آید» ← اجازهٔ حضور داده شود؛ «گسیل کرده شود» ← فرستاده شود؛ «تا داده آید» ← تا داده شود؛ «خیمه‌ها و شراع‌ها زده بودند» ← زده شده بودند. (در گذشته مجهول را با «آمدن» و «گشتن» نیز می‌ساختند، ولی امروزه فقط با «شدن» ساخته می‌شود.)

---

۵ صفحه ۲۲ **کارگاه متن پژوهی — قلمرو ادبی**

۱) دو نمونه از ویژگی‌های نثر متن درس را بیابید.

۲) در عبارت‌های زیر، «مجاز»ها را بیابید و مفهوم آنها را بنویسید.

الف) به کران آب فرود آمدند و خیمه‌ها و شراع‌ها زده بودند.

ب) زری که سلطان محمود به غزو از بتخانه‌ها به شمشیر بیاورده باشد و بتان شکسته و پاره کرده.

1. ۱) **کاربرد واژه‌ها و ساخت‌های کهن:** مانند «برنشست، بخواست، بیاوردند، نبشت»، مجهول با «آمدن» («بار داده آید، نبشته آمد») و آوردن «را» به معنی «برای» («سجدهٔ شکر کرد خدای را»). ۲) **ایجاز و سادگی بیان:** جمله‌های روایی و ساده، حذف فعل به قرینه، آوردن «ب» بر سر فعل ماضی («بگفتم، بخواند، بگریست») و بیان بدون آرایه‌های پیچیده و پُرتکلف.
2. الف) «آب»: مجاز از **رود** (رودخانه) — علاقهٔ جنس/ماده (آب به جای رودی که از آن است). ب) «شمشیر»: مجاز از **جنگ و نبرد** — علاقهٔ آلت (ابزار به جای کار).

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

---

۶ صفحه ۲۳ **کارگاه متن پژوهی — قلمرو فکری**

۱) معنی و مفهوم عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.

امیر از آن جهان آمده، به خیمه فرود آمد و جامه بگردانید.

۲) با توجه به جملهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید:

«این مرد بزرگ و دبیر کافی، به نشاط، قلم درنهاد.»

الف) مقصود از «این مرد» چه کسی است؟ ب) «دبیر کافی» به چه معناست؟

۳) گوینده عبارت زیر، از کدام فضیلت‌های اخلاقی برخوردار است؟

«آنچه دارم از حطام دنیا حلال است و کفایت است و به هیچ زیادت حاجتمند نیستم.»

۴) دربارهٔ مناسبت مفهومی بیت زیر و متن درس توضیح دهید.

میفکن به روز جزا کار خود را / حساب خود اینجا کن، آسوده دل شو (صائب تبریزی)

1. امیر مسعود که انگار از دنیای مرگ بازگشته بود (از غرق‌شدن نجات یافته بود)، به خیمه آمد و لباس خیس و تباه‌شدهٔ خود را عوض کرد.
2. الف) مقصود **بونصر مشکان** (دبیر و منشی دربار امیر مسعود) است. ب) «دبیر کافی»: نویسندهٔ (منشی) کاردان، توانا و شایسته که کارها را به‌خوبی انجام می‌دهد.
3. گوینده، قاضی بُست (ابوالحسن)، است. او دارای **قناعت، بی‌نیازی و بی‌طمعی، پرهیزکاری و تقوا، حق‌شناسی و ترس از حسابرسی روز قیامت، پاک‌دستی و وارستگی** است؛ به همین دلیل مال مشکوکی را که امیر می‌بخشد نمی‌پذیرد.
4. صائب می‌گوید حساب کارهایت را همین‌جا (در دنیا) روشن کن و آن را به قیامت وانگذار تا آسوده باشی. قاضی بُست نیز از پذیرفتن مال مشکوک خودداری می‌کند، چون می‌ترسد در قیامت باید حساب آن را پس بدهد؛ پس با قناعت به مال حلال، حساب خود را در دنیا پاک نگه می‌دارد و دلش آسوده است.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.
irantooshe.ir
توشه ای برای موفقیت

۷ صفحه ۲۵ **درک و دریافت**

۱) این سروده را از دید لحن و آهنگ خوانش، بررسی نمایید.

۲) با توجه به قلمرو فکری شعر، دربارهٔ ریشه‌ها و پیامدهای تقلید نابه‌جا و کورکورانه، گفت‌وگو کنید.

1. این سروده روایی و داستانی است. در بخش آغاز (توصیف باغ و راغ و زیبایی و خرام کبک) لحن خواندن آرام، شاعرانه و تحسین‌آمیز است و آهنگ نرم و کشیده دارد. در بخش میانی که زاغ می‌کوشد گام‌های کبک را تقلید کند، لحن کمی پرتحرک و همراه با تعجب و طنز است. در پایان، که نتیجهٔ کار (فراموش‌کردن راه و رفتار خود) بیان می‌شود، لحن جدی، اندرزگونه و قاطع است و آهنگ خوانش با تأکید و مکث همراه می‌شود.
2. **ریشه‌ها:** نداشتن اعتماد به نفس و ناآگاهی از توانایی‌های خود، چشم‌وهم‌چشمی و خودباختگی در برابر دیگران، تحت‌تأثیر ظاهر و تبلیغات‌قرارگرفتن، ساده‌انگاری و بی‌تفکر عمل‌کردن. **پیامدها:** از دست دادن هویت و ویژگی‌های خود، ناکامی در رسیدن به الگو (زاغ هرگز کبک نشد)، پشیمانی و ضرر («غرامت‌زده»)، وابستگی و بی‌اصالتی، هدررفتن وقت و سرمایه. نتیجه: باید ارزش‌ها و توانایی‌های خود را شناخت و از الگوهای خوب با تفکر و انتخاب آگاهانه پیروی کرد، نه کورکورانه.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir